

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

N ante A

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

Naniam, sicut. Nomen sicut a Comitis, pro muliere parva, sed pulchra, per diminutionem, blandiendi causa, sicut Glyc...

Nanium, sicut. Graeci vas aquatum dicunt humile & concavum, quod vulgus vocat solum barbarum. Unde nani pumilioes appellatur. Hæc ad verbum ex Felto. Meminit & Varro: quanquam locus apud Var. misit corruptus est: quem ita legendum putat Scaliger: Vas aquatum vocant Futum, quo in...

Nanus, sicut. Gall. Nain ou nain. Ita. Nain. Ger. Ein Zwerg oder turn Herdmenntis. Hisp. Enano. Pol. Kozlik. Vng. Lyki ember. Ang. A dwarf. A very little person. J. teste Gell. lib. 19. cap. 15. Græcum vocabulum est, quo vocantur brevis corpore hominem, paululum supra terram extantem, quem Latine Pumilionem dicimus. Nec de hominibus tantum, sed de aliis quoque rebus dicitur. Unde etiam mala vina, quæ alio nomine Melimela vocantur.

Niphtha, sicut. Bituminis flos tenuissimus, circa Babylonem copiosissime proveniens, cui trita est cum igne cognatio, ut flamma transibat in eam undecunque visam. Autor Plinius lib. 24. ca. 125. Vulgus Oleum Medæ vocat. Ex hoc conficitur ignis per inextinguibilis, quem Græcicum appellant.

Nipus, sicut. Gal. Neve ou naseam. Ital. Neuvone. Germ. Quasde röh. Hisp. El nabo. Pol. Nappa okragla. Vng. Napsok. Ang. A nautic or nautic. Herba est rapo foetida, temperamentoque similis: quam Galli, servatis præci nominibus non obsecatis vestigiis, Nauticam appellant. Columel. lib. 2. cap. 10. Napis deyekam terram amat, & siccam. Vide Plin. lib. 20. cap. 4. Hujus diminutivum est Napunculus.

Nipina, sicut. Loca naris confusa. Gal. Vne nauettiere, sicut in nasea. Ital. Lucca da feminariis nauticis. Germ. Nardigato oder rübaer. Hisp. La semilla de nabo. Pol. Ocyrd napa pias. Vng. Norkos repeser hely. Ang. Nardice of nautic. J. Columel. lib. 11. cap. 2: Napiæ itemque rapinæ siccantur locis per hoc dies sunt.

Narcipthion sive ut alia habent exemplaria, Narcaphthon, ex loda deferat tortosum, simile Sycomori libro, quo iucudi odoris gratia sufficit. Autor Dioscor. lib. 1. Plinius prætermissit fuisse quia certum nihil de illo habebat. Paulus Aegineta Lacaphthon vocat.

Narcissus, m. l. Gal. Narciss. Ital. Narcisso. Ger. Ein Narcissus. Hisp. Va cierto genero di lino. Pol. Narcispek. Vn. Narciss. Ang. A kind of lily. Lili genus, radice carnosa atque odora, flore purpureo, folia in radice habens ad similitudinem foliorum arundinis, sed aliquanto crassiora. Dicitur a narcissus (ut Plin. autor est lib. 21. ca. 19.) quod stuporem Latine significat. Nam odor ejus caput aggravat. Eius duo sunt genera. Vnum purpureo flore: alterum herbaceo. Poëta fabulantur Narcissum puerum fuisse Cepheii amnis, & Lyriopes Nymphæ filium, tanta formæ præstantia, ut quum aliquando ad fontem hinciens accessisset, conspexit suæ imaginis amore captus, quum nulla poniendi amoris spes esset, nimio desiderio contabuit, & in fontem sui nominis commixtus sit. Vide Ovid. lib. 7. Metamor. Hujus monumentum in ora Bœotie fuisse tradunt, quod cum silentio viatores præteribant. Unde & nomen hoc est, taciturnum appellabant. Et Narcissus nomen fuit & nomen liberti potentissimi Claudii.

Narcissus, sicut. Quod ex narcisso fit: ut Olei narcissinum. sicut Plin. lib. 21. cap. 19: Ex hoc flore fit narcissinum oleum ad emollienda duritia. Inde etiam Narcissum unguentum, quod ex flore narcissi fieri solebat, sed istam oblectatum est: ut refert idem Plinius lib. 13. cap. 11.

Narcissus, sicut. Gēma appellata est, quæ auræ colore habet, venis hederæ distincta. Hujus meminit Plin. lib. 37. cap. 11.

Narcotici, sicut. Medici nostri temporis appellant medicamenta, quibus stupor conciliatur, ac torpor, adversus sensum doloris & cruciatum, dicitur esse, quod stuporem significat.

Nardospharum. Vide HARDOSPHERVM.

Nardus, sicut. Germ. Nardus oder Spita in der Nardus gromant. Pol. Spicanarda. scem. gen. & Nardum neutri. Fere est, teste Plin. lib. 12. cap. 12. gravi & crassa radice, sed brevi ac nigra, fragilique, quamvis pingui, situm redolente, ut ceteri aspero sapore, folio parvo denoquo, cacumina in aristas se spargunt: idem gemina dote nardi spicas, & folia conestant. Eius duo sunt genera, Indicum & Syriacum, non quod ex his regionibus afferatur, sed quod montes in quibus nascitur, aut Indiam, aut Syriam spectent. Retinet hæc verba etiam hodie nomen suum in Officinis. Est præterea herba hinc non dissimilis, quam ob id Pseudonardum vocant, folio castiore, carnoso, angusto, colore languido in cæcidum vete-

gente, frequētibz spicis in aristas sparsis, florenlis purpureis. Gaudet petrosi locis & apricis: tanta suavitatis fragrantia, ut omnes flores odoris suavitare provocetiqua dote in vestibus infertur. Duo etiam hujus sunt genera, unum pro ceteris adolefcit, & majorem spirat odorem: quod quia nō minus, quam nardum placet, sibi spicæ nomen apud nos atrogavit. Vulgus Aspicum vocat. Alterum tum amplitudine, tum odore minus, quod, quia balneis & lavacris expeditur. Lavanda vulgō, & Lavandula appellatur: quam nonnulli male putant esse nardum Celticam: ut postea docebimus. Viraque pseudonardi specie Narbonensis provincia maxime abundat, ad eam ut & montes, & campi in vestiantur. Nardus autem Gallica, sive Celtica herba est ab hisce diversa, folia habent longiuscula, & flavescencia, floremque luteum, quæ, teste Plinio, cum radice velli solet, & in manuales fasciculos digerit. Hæc alio nomine appellatur Salunca: ut docet Ruell. lib. 2. cap. 6. & 7. ex quo hæc excerpimus. Ex nardo fiebant pretiosissima unguenta, quibus Romani solebant capillos delibutos gelare. Tibullus libro 2. Elegia. Illius puro distillent tempora nardo.

Nardinus, sicut. ut Nardina pyra, dicitur ab odore, scilicet quæ nardum redolent. Plin. lib. 13. cap. 13: Pyra ab odore myrtaia, laurea nardina. Nardinum, pen. corr. sicut unguentum ex nardo factum, ad doto omphacio, balsamo, junco, costo, amomo, myrrha, & balsamo. Alio nomine dicitur Foliarum Plin. lib. 13. cap. 1.

Nares, sicut. Gall. Narices. Ital. Narice, buchi del nase. Germ. Die nasidier. Belg. Nascgaten. Hisp. Las narices. Pol. Nasye. Vng. Orlyuk. Ang. The naseholes. Tropiæ nali latiores partes, in quibus sunt spiracula, à dantate, sive gnaritate, (ut inquit Donatus) quod nos odoratu doceat prælo ac propè esse quod adhuc oculi nō vident. Sive, ut alii volunt, quod per eas odor vel spiritus nare non desinat. Vel à Græco nare, per inversionem literarū, ut rēvō, tenet. Cic. 2. de Natur. deor. Irēnque nares, eō quod omnis odor ad superiora fertur, recte furtum sunt. Persius Satyra 1: balba de nare locutus. Ovidius 1. de Arte: Inque cava nullus flet tibi nare pūis. Virgil. lib. 3. Georg. Collectumque premeus volvit sub naribus ignem. Ovidius usus est singulari pro naso: Pandæque naris erat.

Naribus aduicis indulgere, à Persio Satyra 1 dicitur. Murellio teste, pro naribus in tugam contractis irridere, & subannare. Verba Persii suat: nunc nō è manibus illis, Nunc non è tumulto, fortunatæque favilla nascuntur violæ ridet, ait, & nimis uncis Naribus indulget. Simile est illud apud Horatium lib. 1. Scrm. Satyra 6: naso populum suspendi ad dūco. De quo latius in dictione Nasus. Emunctæ naris homo, ut dicitur, qui nares habet emunctas & purgatas: hoc est, qui facile sent sub odorat: unde & pro prudētī & sagaci accipitur. Horat. lib. 1. Scrm. Satyra 4: Hinc omnis pendet Lucilius hoc fecutus: Mutatis tantum pedibus, numerisque factus, Emunctæ natis, durus componere versus. Obesæ naris juvenis, apud Horatium Epod. 12. qui nihil olfactit. Corrumpere nare. Horatius 1. Epod. 5. ne sordida mappa Corrumpet nares.

Narica, sicut. Est genus piscis minuti. Plaut. Muniticā video in vastis stāneis naricam bonam & canatam. & taguma, quinas farras conchas piscinarias. Naricæ piscem leges apud antiquos per t, non per r, & videtur à natando dicitur. Hæc Festus.

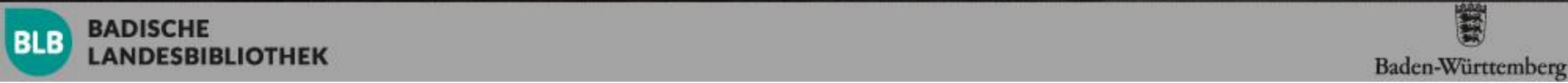
Narro, sicut. Dico, recito, enarro, recitatio. Gal. Narratio, recitatio, canter. Ita. Narrare, recitare, dicit. Ger. Erzählen. Belg. Berichten. Hisp. Contar historias a narar, dicit. Pol. Wiedziem, powiadam. Vngar. Beszélk. An. To shew, to declare, to relate, to make mention. Te rest. in Eynuch. Narra istuc quæto quid fiet. Ibidem: Tu isti narrato omnē rem ordine ut factum fiet. Propert. lib. 2. Eleg. 11: Navita de ventis, de lauris narrat arator. Fabellam narrare sūdo asello. Horat. 2. Epist. 1. Hujus cōposita Denarro, Enarro, & Prænarro.

Narratio, sicut. Quæ est rerum gestarum expositio, alicujus rei longā commemoratio, & ponitur pro ea orationis parte à Rhetoribus, qua quomodo dum res gesta est de qua agitur, solet exponi. Gal. Narration, recit. Ital. Narratione. Germ. Erzählung. Belg. Berichten. Hisp. Obra de contar de dez, narracion. Pol. Powiesci, wiedzianie. Vn. Beszélk. Ang. Narration, a telling of any thing. Cic. 2. de Orat. Obscura narratio totam occæcat orationem. Idem in Orat. Credibiles non historico, sed propè quotidiano sermone dilucidè explicatæ narrationes.

Narratio, sicut. Parva narratio. Gal. Petis recitatio. Ital. Piccola narracion. Ger. Ein teine oder tarne erzählung. Hisp. Pequena narracion. Pol. Powiescka. Vng. Beszélk. An. A little narration. Quint. lib. 10. cap. 9: Narrationulas à poetis celebratas notitie causa, non eloquentiæ tractandas puto.

Narrator, sicut. Qui narrat. Gal. Narrator, dicit. Ital. Chi narra a racconta. Germ. Erzähler. Hisp. Contador. Pol. Powielca. Vngar. Beszélk.

Macham. III. 675.

Ang. That maketh narration or mentio of any thing. Cic. 2. de Orat. Ciceri non exornatores rerum, sed tantummodo narratores fuerunt. Narra, 2, um, participium. [NARRO] in sup. p. de y. Gal. Narr, recit, parat. Ita. Narrare, racionato. Ger. Erzählen. His. Contado, narrado. Pol. Opowiedzenie. Vng. Meszbeszélés. An. Recitaci, mentio. Ovid. 3. de Ponto, eleg. 2: Fabula narrata est postquam vulgari ab illo. Landarunt omnes, facta priamque fidem. Narra, us, ui, m. q. [נַרְרָא] paraftihab נַרְרָא schewndt. De y. er. Ovid. 6. Metam. veniet narratibus hora Tempelliva meis. Narrabilis, le, om. t. [נַרְרָא] Gal. Qui se paratiter. Ita. Che si par racionato. Ger. Das zu erzählen ist. His. Cosa que se puede asf contar. Polon. L'art de pomeliana. Vng. Beszélés. Ang. That may be related and declare. Ovid. 2. de Ponto, eleg. 2: Lingua sine, non est ultra narrabile quicquam. Narthecium, c. n. f. [נַרְתְּעִי] Species est ferule humilioris, que ad iustam altitudinem narthecia non asurgit, folia habet maxima, ut queque terra proxima. Dilla videtur Narthecia per diminutionem, a fructu humilitate: quare etiam a quibusdam ferula minor, & ab aliis Ferulago appellatur. Plin. li. 13. c. 22. de ferula loquens: Duo eius sunt genera: Narthecia Greci vocant asurgentem in altitudinem: Narthecia verò semper humilicem. Narthecium, c. n. f. [נַרְתְּעִי] Ger. Ein Wurz der in m. Narthecium dicitur a placeo, quod dicitur repositorium medicamentorum: ita dicitur, quod narthecis hoc est ferule lignum ad medicamenta aservanda esset accommodatissimum: unde primo Narthecia appellata sunt vasa medicamentaria, quae ex ferula conficiebantur: postea verò quaevis vasa in hunc usum comparata, quantum ex ferula confecta non essent, hoc nomine dici coeperunt. Cic. 2. de Finib. lam dolosis medicamenta illa Epicurea tanquam de narthecio promant. Martial. lib. 14. Anis opes medicae narthecia cernis habere. Narthex, c. n. f. [נַרְתְּעִי] Arbutusca est, lignum foris corticis loco habet, intus autem ligni loco fungosam medullam. Plin. li. 13. cap. 22: Ferulam appellat, poniturque duo genera ferularum, Nartheca, quae in iusta excrevit altitudinem: & Narthecia hoc est, minorem ferulam, quae non alte ab humo attollitur. Et ferula, inquit, inter externas dixisse convenit, arborumque generum ascripsit: quonia quarunda natura (sicut distinguimus) lignum omne corticis loco habet: hoc est, foris cortex: ligni autem loco fungosam intus medullam, ut sambuci: quaedam verò in anitate, ut arbutines. Ferula calidis nascitur locis, atque trans maria, geniculatis nodata scapis. Duo eius genera: Nartheca Graeci vocant asurgente in altitudinem: Narthecia verò semper humilicem. Heecille. Narthex autem dicti sunt Narthecophori, quae Thyranti in Thyranti, quasi Thyrigeni. Nam Thyranti antiquius etiam ex ferulis fiebat. Nasonites, c. n. f. [נַסוֹנִיתִים] Gemma, quae quum sanguinea sit, featur nigricantibus venis. Plin. lib. 17. cap. 10. Nascor, 2, um, participium. Note significatio nis. [נָסַר] נָסַר נָסַר. Gall. Nascer. Ital. Nascono. Germ. & Belg. Geboren werden. His. Nascer. Pol. Rodzic się. Vng. Zsülden. An. To be borne. Plin. lib. 10. cap. 33: Aves omnes in pedes nascuntur, contra quam reliqua animalia. Salust. L. Catilina nobili genere natus, fuit magna vi animi & corporis. Natus laudi, & ad laudem. Cic. pro Sexto. Qui se patriae, qui civibus suis, qui laudi, qui gloriae, non somno, non convivio, non delectationi natos arbitrat. Ibidem. Nam quid ageret vis ad dignitatem & gloriae natus? Hor. 1. Epist. 2. Nos numerus sumus, & fruges consumere nati. Cic. de Senectute. Mortuus est (quum ego quinq; & sexaginta annos natus, lege Voconia voce magna & bonis lateribus suis) annos septuaginta natus: tot enim vixit Ennius. Idem de Amicitia: Magna etiam distidia, & plerumque iusta nasci. Huius verbi copiosa sunt, Annascor, Conascor. Enascor, Ex re aliqua nascor, [נָסַר] Justin. lib. 1: Hic p. somnum videt ex natura lib. filiae (quae unicuique habebat) vitae enata, cujus palmitate omnis Asia adhibetur. Denascor, decreasco, deficio, morior, [נָסַר] Cassius Heustia li. 2. Annali. Quae nata sunt omnia, denascenti. Innascor, Intus nascor, [נָסַר] Cic. li. 1. Off. Sed illud odiosum, quod in hac elatione & magnitudine animi, facillime pertinacia & nimia cupiditas principatus innascenti. Lortenascor, In medio nascor, [נָסַר] Coll. 5. Ne autem papiniani palmet internatus, [נָסַר] Obnascor, Circunascor, [נָסַר] Renascor, Rursus nascor, [נָסַר] Laetant. li. 7: itaque renascenti eas putaverunt Pronascor, Ortum habeo, [נָסַר] Terent. in Phor. Ajunt illam civem Atticam, bonam, bonis progenitam, Natus, 2, um, participium a Nascor. [נָסַר] Gal. Ray 2. Ital. Nato. Ger. Geborn. Hisp. Nascido. Po. Narodziti. Vn. Zsülden. Ang. Borne. Terent. in Heavt. Annos sexaginta natus es, aut plus eo, ut cõjicio. Pro re nata: hoc est, pro presenti rerum statu, & uti res nunc se habent. Cic. ad Attic. lib. 3: Animadvertendum posse pro re nata te non incõmodo ad me in Albanum venire. Ibidem. In his locis pro re nata non incõmodo potuit esse. Natus, ti, nome substantivum, Gnatus, filius, sicut nata, sive gnata, pro filia. [נָסַר] Gal. Vn. fil. Ital. Figliola. Germ. Ein Sohn. Belg. Ein Soen. Hisp. Hijo. Pol. Syn. Vng. Fiu. Ang. a

sona.] [נָסַר] Gal. Vn. fil. Ital. Figliola. Ger. Ein Sohn. Hisp. Laha. Virg. 1. Aen. Nate mea vires, mea magna potentia solus. Idem 3. Aen. Et nati natorum, & qui nascentur ab illis. Cic. de Amic. Primus ex ea charitate, quae est inter natos & parentes, quod dirimi, nisi detestabili scelere non potest. Virg. 1. Aen. Maxima natarum Priami. Hor. 2. Sermon. Sat. 3: Tu qui pro vitula statuas dulcem Aulide natam Ante aras, spargisque mola caput, improbe, falsa. Natorum appellatio (inquit Modest.) ad nepotes extenditur. Addimus quandoque, g. & dicimus Gnatus, Gnata, quae semper sunt substantiva. Natos etiam pullos equorum dixit Colum. lib. 6. cap. 27: Id principue genus pecudis amore natorum, nisi fiat, potestas, noxam trahit. Naru, Ablativus est solus sine nominativo, aliõve casu ulituro: jungiturque cum his adjectivis, Magnus, Parvus, & grandis, [נָרָא] Cic. in Cat. Quanquam eum colere corpi, non admittam grandem naru, sed tamen jam aetate provecu. Terent. Adelphi. Id mea minime refert, qui sum natus maximus. Liv. 1. ab Urbe: Sed de illis rebus in patria majores natu consulemus. Natio, tionis, f. c. Genus hominum (inquit Festus) quibus aliunde, sed ibi nati sunt. [נָרָא] Gal. Natio gen. Ita. Nazione. Ger. Ein volk das zu einem landt gehort. His. La nazione. Pol. Nacja, narod. Vn. Nemzsg. Ang. A nation or country. Plaut. in Menach. Namque Epidamnica natio est haec ita hominum, voluptari, atque potatores maximi. Plin. li. 12. c. 25. Color in quacunq; natione praesertim rufus. Erudita illa Gregori natio, Cic. 2. de Orat. Inanes & barbarae nationes, Cic. ad Quin. Frat. li. 1. Idem de Provinc. consul. Ceteris est acerrimis nationibus Germanorum & Helvetiorum, praesertim multos felicissimè decebat. Idem pro Font. Verum etiam exteris nationibus ac genibus obdedere, Ger. Nationis autem vocabulum latius extenditur, quam Germaniam in eadem natione plures possunt esse gentes. Neque enim omnes qui ejusdem sunt nationis, ex eadem sunt gente. In peccatis quoque (ut inquit Festus) bonus provocatus scelerata, bona natio dicitur. Natio quoque, ordinem societate, secta & genus hominum significat. Cic. pro Sexto. Nimirum hoc illud est, quod de imperissimum in accusatione quæsitum, quod est nobis natio optimam. Natis, & hoc natale, om. t. Natalitium, quod ad naturam pertinet. [נָסַר] Gal. De la naissance ou nation. Ita. Nascite. Ger. Das der adust ist der in der gebort. His. Cosa pertinet a nascimento. Pol. Do narodzenia przynalozyc. Vn. Zmestobez valy, zmloty. An. That beynge to the natione or birth. Vn de Natalis dies dicitur, quo quis natus est. [נָסַר] Cic. ad Attic. 1. Natis die tuo scripsisti Epistolam. Terent. in Phor. Porò autem alio, ubi erit puero natalis dies. Cic. Attic. lib. 6. Quis is dies casu Boni natalis esset. Idem 2. de Divin. Chaldeis in praedictione, & in notatione cuiusque vitae ex natali die minime credendum. Agere die natali. Cic. 2. de Finib. Interdum supprimitur substantivum Dicit, ut quod facile queat intelligi. Virg. 1. Aeg. Phyllida mihi me, meus est natalis, Iola. Natale solis, Patria in qua quis natus est. [נָסַר] Ovi. 1. de Pst. Nescio qua natale solis dulcedine cõstito Ducit, & immemores, non finit esse sul. Dicitur & Natalis de rebus inanimatis, pro Nascenti. Plin. lib. 37. c. 4. Similis est hunc quidam Arabicus, minor ratum, similiter & nascens, ceterum pilorum genis, & in auro non nisi excellentissimo natalis. De Adamante. Natalis urbis: id est, dies qua condita fuit urbs. Plin. lib. 14. cap. 4. Ea caeli temperies fultur quam costum vocat, solis operit, natali urbis DCXXXIII. Id est, ab urbe cond. Cic. pro Plac. O Nonne illa Decembres quae me Consulere fuisistis: quem ego die verè natali hujus urbis, aut certe salutare appellare possim. Natis, Plurali tantum numero. [נָסַר] Gal. Nascentibus. Gall. Parente parentage, famille. Ital. Venigia, parentato. Germ. Das hertenmen von der gebort / der famm / Das geschlecht Hisp. El estado en cada vna naste. Pol. Rodzica i pokrewienstwo. Vng. Nemz, nemzek Zshalaga, minolta. Ang. The stock and familie whereof one cometh parentage. In libertatis quod natus principio generi humano aequabiliter tribuit, ut alter alienus ne pareret imperio: vel jus ingenuitatis, quod Servitus & manumissio ademit. Hinc restitueret natalibus, est quum princeps libertis ingenuitatis jus ad dignitatem tribuit. Ex restitui natalibus sunt, qui quum liberti essent, eo loco beneficio principis habentur, quasi nunquam servi fuissent. L. 3. D. de bon. libert. L. 4. D. de iure auroreor. annul. Dicitur tamè natalibus restitui non modo libertas, sed etiam plebecius & ignobilis, quod ad nobilitate ascribitur, quavis a nobilibus ortus non est. Itaque natalibus restitueret est, quod vulgò dicitur Nobilitate. Cornel. Tacitus Aderat Corn. Fulcius vigens gratie claris natalibus. Plin. in Epist. ad Messen. li. 3. in mala partem accepit, pro ignobilitate & fordibus generis: Nonnunquam (inquit) candidatus aut natales competitoris, aut annos, aut etiã mores arguebat. Luven. Sat. 6. etiam pro celebritate dici natalis sumpsit: Palmam inter dominas virtus natalibus aequavit est, non altera a victoria exilaratur, quam si dies natales celebraretur. Nates, 2, um, participium. Sappho Phoeni in Epist. Heroid. Sex mihi nates erant. Tot enim dies celebrantur natales, quot aguntur anni. Nates

ales diversarū gentiū. *Plin. li. 7. ca. 12. Diversarū quidē gentiū naturalia concordi signa reperire, super omniē esse taxationē. Naturalia videntur ut supra sic pro origine, & generis principio.*

Natūsus, n. s. m. Quod ad Naturalia, sive ad nativitatē pertinet. Natūsus, n. s. m. Gal. De nativitatē, appartinet ad nativitatē. Ital. Della natura. Ger. Das natūliche. Hist. Cosa naturalis. Pol. Przyrodny. Vng. Zmiesobny. Ang. That belongeth to the nature or birth.

Nativitas, n. s. f. de Destinatione: Qui hinc Chaldaeorum natalitia pex dicta descendunt. Et pauld post: Chaldaeī norant sydera natalitia.

*Nativitas, n. s. Celebritates, quib. quis diem suū natallem colit, sive etiam ipsam conviviū quod quis natali suo die amicos prabet. *Plin. lib. 2. Philipp. Hodie non descendit Antonia. curi dat natalitia in hortis. cuius neminem nominabo: putante cum Patemioni alicui, tum Gnathoni, tum Ballioni.**

*Nativitas, n. s. m. pro. Quod nullo artificio confectū est, sed ut omnino est quale nascitur, naturalis, genuinum. *[Synonymi.] Gal. Natūsus, qui venit de natura. Ital. Natū. Germ. Natūlich. Pol. Natū. Hisp. Cosa natural. Pol. Wrodny, przyrodny. Vng. Termeszeres valo. Ang. Natural, natural. Plin. lib. 3. ca. 7. Sicut montes nativi salis, ut in Indis Oromenus. Gell. lib. 12. cap. 11. Emptera obliteratis, & abolitis nativa pietatis affectibus. Et 2. cap. 10. apud Plin. lib. 2. cap. 47. dicuntur, quae nativi coloris tenent. & Nativū malū id est innatū, ingentū. Cic. pro Doma sua. Nonne fuit eo major adhibenda medicina, quae de illud nativū, & hoc delectum malū sanare possit? & Nativi dei, qui nascuntur, & occidunt. Cic. de Nat. deor. 1. Anaximadri autē opinio est nativos esse deos, longis intervallis orientes, occidentisque. & Nativa verba, quae primitiva, seu prima positione vocantur: Grammatici: quibus opponitur Reperta: id est, derivata. Cic. in Partit. Simplicia verba partium nativa sunt, partium reperta. Nativa ea quae significata sunt sensu: Reperta, quae ex his facta sunt. & Nativus color, naturalis, qui nulla arte, sed natura producit, modo in albedinem tendens, modo in nigredinem: non ramen perfectē aut albus, aut niger. *Plin. lib. 26. e. 4.***

*Nativus color albus, Leucophagus appellatur, ab eo quod Graeci album vocant. *Delebe, & Purgum, salsū, sive pullum. Huic coloratus Boticus, vel Pullus vocatur. Plin. lib. 12. cap. 10. Leucophagus, vel cor adligatur in panno leucophago, & quartanā prodest. Hinc Leucophagus, qui rudiori alba veste, ac villi, & nativi coloris induti sunt. Mart. lib. 1. Amator ille tristium lacrimarum, et baticatus simul & leucophagus.**

*Nati vici, n. s. f. Octus. *[Synonymi.] bullidith. Ital. Natū. Germ. Die Geburt. Hisp. Natimiento. Polon. Narodzenie. Vng. Zmiesobny. Ang. Nativitas, birth. Vlpianus: Manicem aut nativitas, aut adoptio facit.**

*Nativitas, n. s. f. Dicitur ei ab eo quod aliquid nasci faciat, divinus omnino rerū ordo, quo omnia moventur, oriuntur & occidunt. *[Synonymi.] Gal. Natū. Ital. Natū. Ger. Die Natur. Hisp. Natur, naturaleza. Pol. Natura, przyrodny. Vng. Termeszeres. Ang. Nature.**

*Hanc quidē Deū esse dixerūt, a quo omnia sunt creata. *Senec. lib. 4. de Benef. Natura hoc mihi praestat. Nō intelligis te, quū hoc deus, mutare nomen Deo? Quid enim aliud est natura quam Deus, & divina ratio, totū mūdū, & partibus eius infecta. Plinius ubiq. Naturā parentem, rerumq. opificē appellat.**

*Accipitur interdū pro vi, & in genita rei alicui virtute & potentia: unde arborū atq; herbarū naturas dicimus. *Plin. lib. 12. ca. 11. Hae cōcreta desuntur, ubi loci natura poscit. Cic. de Som. Scip. Anima natura propria, atque vis, ut ipsa a se ipsa moveatur. *Virg. li. 4. Georg. Nunc age, naturas apibus quas luppitae ipsae hūdit, expediā. Terent. in Evnuc. Si qua habitior pauld, pugilē esse ajunt, deducit eibū: Tamestū bona est natura, reddeat caritura iuncea. & Naturae satisfacere, & naturae cōcedere dicimus pro mori. Cic. pro Cluent. Vos auditis de eo in quem iudices nō estis, de eo quē nō videris, de eo quē nō discit videri, de eo qui & naturae & legibus satisfecit, quē leges tenet, natura morte multavit. *Salust. in Jugurth. Pater uir necessitas, naturae concessit: patri, quae minimē decuit, propinquas per scelus vna eripuit. & Et, in sermone naturā cadere, dixit Quintilianus (ut notavit Budaeus) pro interdū accidere. & Aliquādo etiam Natura accipitur pro genalibus, tam vtilibus, quam sumis, quae & a Graecis dicitur φύσις. Cic. 1. de Divin. Pateat quidā matrona cupiens, dubitans, essetne praegrans, visa est in quiete ob signatā habere naturā: retulit: negavit eam, quoniam ob signata fuerat, concipere potuisse. *Plin. lib. 22. ca. 13.* Si quis leopedei scemum non admittunt, utrica naturā fricandam monstrat. Dicit autē Natura, quod in eo mēbro nascēdi visū.****

*Quarta natura. Cic. 1. Tulle. Aristoteles longē omnibus (Platō semper excipio), prestās & ingenio, & diligētia, quū quatuor genera illa principiorū esset complexus, ē quibus omnia continentur, quāntā quādam naturā censet esse, ē qua sit mens. *Plin. lib. 2. ca. 10. Quod secundū naturā est. [Synonymi.] Gal. Natū. Ital. Naturale. Ger. Natūlich. Hisp. Cosa natural.**

Pol. Przyrodny. Vng. Termeszeres valo. An. Natural.]

*Vnde Naturalis filius dicitur, qui naturaliter ex nostro semine est prognatus: sicut 2. de Re pub. qui opponitur filius adoptivus, adoptivus. *Suctonius in Tibecio. Filiorū neq; naturalē Drusum, neq; adoptivū Germanicū, patria charitate dilexit. & Naturalia desideria, pro cupiditate coeundi dixit Colum. lib. 4. ca. 24. de vaccis loquens: Atq; inquit in id ferē tēpus naturalia congruunt desideria. Idem lib. 4. cap. 27. Equae desideria naturalibus anguntur. & Divinatio naturalis, cui opponitur Artificiosa praesentio. Cic. 1. de Divinat. & Lex naturalis. Cic. 1. de Natura deorum: Legem naturalem divinam esse censet Zeno, eamque vim obtinere, restā imperantem, prohibentemque contraria. & Naturale est. *Plin. lib. 11. cap. 37. Pleriq; verō naturale, ut nidare non cessent, quos pavidiotes accipimus.***

*Naturalis, plurali tantū numero, dicitur. *Pudenda. [Synonymi.] Gal. Les parties naturelles. Ital. Le parti vergogiose. Ger. Die Natur. Sicut dicitur. Hisp. La natura de l'hōbre. Pol. Człowiek przyrodny. Vng. Zmiesobny tel. Ang. The secret or private members. Colum. lib. 6. cap. 28. Si equa matrem non patitur, detrita scilla naturalia ejus linuntur, quae res accendit libidinem. Idē lib. 9. de gallinarū pullis: Plumulae sub cauda, clunibus detrahendae, ne ille core coquinatē durectat, & naturalia praecidat. *Naturaliter, adverb. Hoc est, a natura, vel secundū naturā. [Synonymi.] Gal. Naturelement. Ital. & Hisp. Naturalmente. Germ. Natūlich. Pol. Przyrodnie, naturalny. Vng. Termeszeres. Ang. Naturalie.]***

*Quod enim homini naturaliter intuitum est, eo uti decet: & quicquid agas, agere pro viribus. *Columella lib. 3. cap. 16. Naturaliter intocunda vitis.**

*Natūsus, n. s. m. Vas aquarū, anatum, ac patēs, v. s. p. Varr. lib. 1. de Re null. cap. 22. Vi ex ere athena, urecos, natūternam faceret. *Natūsus, n. s. p. Genus vasū piscatorū ex vimine cōtextū, quod quum intraverit piscus, exire non potest. [Synonymi.] Gal. Vas natūsus. Ital. Natūsa. Ger. Ein Natūsus. Darin mā die fisch fahet. Hisp. La natūsa. Pol. Worek rybny. Vng. Vasa. Ang. Atricle or boat to tak fish. Plautus: Nūquam ex illa natūsa hodie escam petam. *Cic. li. 3. ad Attic. Ex hac natūsa exire constitui, nō ad hūc, sed ad spē melioris mortis. Silius li. 5. Haud fecus ac vitreas soleres piscator ad undas, Ore levem patulo texēs de vimine natūsam.***

Natūsus, n. s. m. Qui plus vident vespere quam meridie, nec cogoscunt, nisi quod usque ad oculos admoverunt.

*Natūspanes, Quos nem sanctos appellabant, ex melle & uvit panis & aromatis aliis confecti. Sant tamen qui eo nomine intelligunt calētem panem. *Meminit Aristoph. in Plaut. Dicitū sic volunt, qui densior sit, conspiciatorq; nihil profum levitatis, dicitū rē natūsus ad rēpanem.**

Natūscopi, nati panis coctores atque pistores.

Natūphagi, Dicuntur, qui natū panis vescuntur.

Natūlos panis, fermentatus, & placente genus.

*Natūrtium, n. f. Herba hortensia est notissima, quam Graeci ἑλεονίσκος vocant. *[Synonymi.] Gal. Grefon alensis. Ital. Agrer. Ger. Kressel in teant. Hisp. Natūrtia, malpica. Po. Agrerba. Vn. Termeszeres. Ang. Grefon.]**

*Venerem in hibernis, animumq; exacerbat. Eius (testē Plin. lib. 20. cap. 12.) duo sunt genera, Album scilicet, quod purgativam vim habet, bilem; in aqua denari pondere pontū detrahūt. Alterum est nigrū, quod capitis vitia purgat, visum clarificat, cōmotas mentes sedat ex aceto sumptum. *Vtrumq; cerebrum purgare, mentemq; minifice excitare creditur: unde factus est locus proverbio, ut homines socordes & somnolentos Natūrtium edere jubeamus. Natūrtium autē a nati tormento appellatū est, auctor est Plin. lib. 10. cap. 8. quod scilicet mordacitate quā dā nasum torquet, & sternutatio nes provocat. & Natūrtium id est, ἑλεονίσκος. [Synonymi.] Herba est satis nota Natūrtium, auctore Plinio, & Varro, dicitur a torquēdis naribus: ad hūc autem dicitū rē naturā, quod multum valeat in syncope cardiaca, vel quasi ἑλεονίσκος, quod vi sua & acrimonia caput tenet. *Alterum quoque genus est, quod appellatur aquaticū ἑλεονίσκος. [Synonymi.] Pol. Wodna przyrodna.]***

Et tertium praesens sive agreste natūrtium. [Synonymi.] Pol. Lysa przyrodna.]

*Natūsa, n. s. f. Dicitur ea pars capitis, quae a superciliorum gonfio oriens, & quasi aquali porrecta iugo, utraq; a clem simul & discernit, & munit. *[Synonymi.] Gal. Les nez. Ital. Natūsa. Ger. Die Nase. Bel. Die Nese. Hisp. La nariz. Pol. Nos. Vng. Or. Ang. The nose.]**

*Duo autem ejus spiramina, geminū, hiatus, quos veluti quidā partes per mediū ductus intersepit, Nates vocatur. *Cic. 2. de Nat. deor. Nasus ita locatus est, ut quasi murus oculis interjectus esse videatur. *Perkins Sat. 31. Ingeminat tremulos naso coisante cachinnos. & Aliquando Nasus pro sagacitate, acrimonia, & dicitate: Ita Habere nasum eū dicimus, qui venusta quadam & fetida irrisione alium detidet. Metaphora ducta est a canibus, qui narium olfactu abstrusissima quaeque intelligunt. *Horat. 1. Sermon. Sat. 6. Nec quod avas tibi maternus fuit, atq; paternus, Olim qui magnis Legionibus imperitarint Vt pleriq; solent, naso suspēdis ad hūc Ignotos, ut melibertino patre natum. Plin. Primus Lucilius****

condidit styli nasum id est, scripsit Satyrā, quā acerbitate quādam & acrimoniā styli habet in vitis insectandis. Mart. lib. 11. Nō cuiq; dātū est habere nasū id est, acrimoniā ad deidēdū, & diracitatē hēm. Et pueri nasum rhinocerotis habent. Hinc Nasarus, u. [Ang. Nery oru, oru. Lampridius in Helio gabalo: Ut bene nasatus, quā hā Priapus membrolior xquo.]
 Nāstus, m. dicitur Dicacet, reprehēsor, & derisor, qui dōdē alios nocunt irritare. [In uocabulo, dicitur Gal. Maguenn, ratiōne, Ital. suffragator. Ger. Nasstus dicitur enim in seipso dicitur vāstus.]
 Vn. Moxyanal vālo, rā sila, nūmō. An. Māckert, sēvni, et astanter. [Mart. lib. 11. Nasutus hū usque licet, hū deniq; nasus. Idem formavit comparativum, Nil nasutus hac, malignusq; est. Et per diminutionem Nasutus. Apuleius: Nasutula mulier ac dicatula. & A Nasus hū verbum Denaso, sās dōmīstis. Plaut. Capt. Os denasabit tibi mēdicus.]
 Nāstus, m. dicitur, superl. [Vn. rā hū rāstus, rā sila.] Senec. in ult. Sutoria: Cōstus hōmō nasutus simus, dissimulavit exadisse se.
 Natilēs, Vide NASCOR.
 Natam, Appellat tumorem dolore carentem, nisi forte ad eō magnus sit, ut partes membri trahēdo, solita continuitate aliquem dolorem circumstantibus inferat de numero abcessū, & ad hęc omnia referenda sunt, qui Naptam appellant.
 Natatilis, Natatio, Vide NATOR.
 Natēs, natum, fr. Caro est cōglobata versū os facrū, sedēdi officio apertissima, ā nitendo, ut quidam exillimāt. [Tib. Sibb. 2. hūm, rāstus, rāstus, rāstus, rāstus. Les fūtes, Ital. Natis. Germ. Die Natis. Pol. Dicitur hūm. Hisp. La natis. Pol. Zadnica, bōpa. Vng. szeg. rāstus. An. The hūm, rāstus, rāstus.] Ibi enim est caro firmior, quā in ceteris membris, ne premere corporis mole oibus offēdat. Horat. 1. Serm. Sat. 3. Nam displōsa iōnar, quāntū velica, pepēdi Dissis nate hūs. Idem Epod. 8. Quam sū tibi dens ater & rugis vātis hūm senectus exaret, hūm; turpis inter aridas nates. Pōd. 2. velut erada bovīs. Mart. li. 14. Alea parva nates, & non damnosa videntur, Sepē tamen pueris absēdit illa nates. & hā etiam aliō nomine Clunes dicuntur. Iovnal. Ad terram tremulo descendunt clune puellae.
 Natinacores, Seditioni, negotiosi vocabantur, & Natinatio, negotatio, Idem.
 Natō, Nativus, Vide NASCOR.
 Natio, natus, Vide NO, Nāt.
 Natrix, id est, gen. matr. & form. Genus serpentis etiam aqua veneno inficit, ā nādo nomen habēs. [Ger. Ein Wasserhülz. Ang. A serpent of the water. Plin. lib. 13. Natrix quum speciem anguis significat, masculinum quoque invenitur. Cic. 4. Acad. Cur omnia nostri casus quum hūceret, tantam vim natricum, viperaumque fecerit, cur monstera tam multa passim disperserit? Lucan. lib. 9. Et natrix violator a quæ. & Item Natrix. Plinius lib. 27. cap. 12. herba est, cuius radix evulsā, virus hirci reollet. & Natrix quoq; mulier dicitur potest nātās sicut Natamix.
 Natura, Natus, Vide NASCOR.
 Navale, Navarchus, Vide NAVIS.
 Nāucū, n. gen. Indec. Putamen nucis, sive oliuæ nucleus, seu membranula quæ in nucis juglandis medio est. [Cic. 1. de Div. Gall. La coquille au poutre d'un noix, chose de nulle valeur. Ital. Scorza della noce. Ger. Nuß schuffel das dāgin in der nuß. Hisp. La castana de la nuez. Pol. skorze kłosa rozpięta na kłosa ciot. Vng. Dicitur hū, dia hūm. An. The hūm, rāstus, rāstus.] & accipitur pro re nihili. Plaut. in Mostel. Qui homo timidus erit in rebis dubiis, is nāuci non erit. Cic. 1. de Div. Non habeo denique nāuci Nāsum augerem.
 Nāucifāto, Nihil facio, vilipendo, ne nāuci quidem dignum iudicio. [Cic. 1. de Div. Gal. Ne tenui vante, n' estimer rien. Ital. Estimar niente. Ger. Ich nicht achten, gering halten. Hisp. Tener en poco precio. Pol. Lecz sobie najs. Vng. Semmitnek bēsfelti. Ang. To regard nothing as of value. Plaut. in Bacch. Feci, hoc seruum meum non nāucifecere tūc aulim.]
 Nauciferus, Naucerus, Vide NAVIS.
 Naustagium, Vide NAVIS.
 Nāvā, n. lignum cavatum ut navis, quo in vindemiis uti solent, inquit Febus.
 Navicula, Navigo, Vide NAVIS.
 Nāvīs, h. ā Græco νῆς. [Cic. 1. de Div. Gall. Nāvīs, h. ā Græco νῆς. Ital. Nave. Germ. Ein Schiff Belg. Ein Schiff. Pol. Lód. Vn. Hava. Ang. A ship. Ovid. 1. Fast. Adā per xquorēas hospina nāvīs aquas. Moderamē nāvīs pro gubernaculo. Idem 11. Metam. & innoxius moderamine nāvīs, in alta Puppe caput posuit. Vng. 3. Aca. Re dōtē nāvīs cōpellat voce Mentē. & Frangere nāvēm, idem quod nāvstagiiu facere. Terent. in Andria: Nāvē is hēgit apud Andriū in sulā. Plaut. in Menēch. Feci misera! quā nūc mihi nāvēm nāstas! M. lignēā, Sepē tritam, sepē fixam, sepē excussam malleo. & Actuaris nāves, quæ remis agebantur vide supra in dictione ACTUARIVS. Hircus de bello Alexand. Nāvibus actuaris, quarū numerus

erat satis magnus, magnitudine quanquam non satis iusta ad praliandum, iōstra imposuit. Has ad iunctis nāvibus longis, & numero classis aucto, militibus veteranis imposuit. & Rostratæ nāves, dicitur ā rostris; quæ quia ex parte hēbant etiam dicebantur. Virg. 3. Aen. In medio classes stratas. Ad hā bella Cernere erat. Liv. 4. Decad. li. 6. Vna & octoginta rostratis nāvibus, multis præterea minoribus, quæ aut apertè rostratæ, aut sine rostris speculatoriæ erant, Delli trajecit. & Fluviantiles nāves, quibus vehimur in fluviis, apud Liv. li. 10. Decad. 4. & Frumentariæ nāves, oneratæ, ad frumentum vehendū apud Cæsar lib. 7. bell. Gall. & Logæ nāves ab onerariis differētiæ, siquidem onerariæ velis duntaxat incitabantur: Longa vero etiam remis agebatur. Lentulus in Epist. Cic. lib. 121. dicitur discēdit, nāvique, longa profugerunt, onerariis relicta. & Nāves marinar, quibus mari vehimur, ad differētiā fluviantium l. iulia repetundarum. ff. de Vocation. & exculat. mōner. & Speculatoriæ nāves, ad pices capiēdos paratæ. Liv. 3. Decad. li. 1. & Prætoriar nāves, & Nāves piraticæ, apud Livium 3. Decad. li. 9. & Decad. 4. lib. 4. & Prætoriar nāvīs, quæ Græci nāvīs vocant, nostri vulgō Capitaniam. Liv. 3. Decad. li. 1. & Speculatoriæ nāves, Liv. Decad. 4. lib. 8. Turritæ nāves, quibus ad librā turres imponebantur; non sōlū ad pōrā, sed etiam ad puppē, ut testatur Appian. de bellis civilib. & Vnā nāvis apud Vip. l. vulgaris. ff. de furtis. & Cōstratæ nāves, nōtā dicitur, quæ & tōtā dicebantur de quibus Plin. lib. 7. cap. 14. Nāvīcula, z. f. p. Est parva nāvis, qua vel in mari, vel in flumine circumvehimur. [Cic. 1. de Div. Gal. Sicca nāvis, nāvis. Ital. Navicella. Ger. Ein Schiffchen. Belg. Ein Schippen. Hisp. Navicella. Pol. Lódka. Vng. Hava. Ang. A little ship.] Quo nomine appellat possunt quæ plurimæ Venetiæ fuit in prima, & que elegantis formæ ad aquam traiciendam videtur. Cæsar Acad. 4. ita sermone confecto, Catulus remansit: non ad nāviculā nōstrā afcēdimus. Idem Attic. lib. 14. Deinde ad puppē Vēstoris nāviculā subaud. Itinus. Idē ad Quinz. post rediitū Cum parva nāviculā trajecit in Africam.
 Nāvīcellā, g. diminut. ā Navicula, quæ utitur Martiana lūfulūltus in tradatu de Fundo instructo.
 Nāvīs, ā, & hoc navale, adiect. om. r. Quod ad nāves pertinet. [Cic. 1. de Div. Gal. De nāvī. Ita Navale. Ger. Das nāvige. Hisp. Cosa perteneciente a las naves. Pol. Rzecz nale. Vng. Hava. Ang. That belongs to a ship.] Hoc navalis corona, qua donabatur qui primus in nāvem hostium armatus transiisset. Virg. Tempora nāvāli fulgent rostrata corona. Pralium navale, Plin. lib. 16. cap. 1. Bellum navale, Cic. pro I. Manil. Certamen navale, Virg. 5. Aen. Disiplota nāvālis, Cic. pro I. Manil. Pugna nāvālis & pedestris, Cic. de Senectate. Socii nāvāles, pro remigibus, apud Livium 3. belli Punic. & Nāvālia vāsa, in quibus onera recondita in nāves imponuntur. Vip. l. 19. D. de aur. & argen. Vasosū appellatio generalis est: dicimus vāsa Vinaria & Nāvālia. Vbi nonnulli repōnunt nāvālia, quod & Vipiani sententia repudiat & loquendi consuetudo. Nāvāria enim per R. legendum esse. Ex Notatione Nāvālia, substantivū, vel Nāvālia, um, in quibus itam vel hūi solent nāves. [Cic. 1. de Div. Gall. Va haves. Ital. Nāvisale. Ger. Ein Schiffhafen. Item, das ist ein wachsen man schiff holt. Hisp. El arroyo de las naves. Pol. Międło do płynięcia albo holowania. Vng. Hava tartu hely. An. A dok, se hāven, hōes dūppe ar leyd up ar mārde.] Virg. 4. Aeneid. Diripientque rates aliāvalibus: ite. Ovid. lib. 3. Metam. Haud aliter quā ū sūrem navale tenerent. Cic. Oific. 2. Atque etiam illæ impense moliores, muni, nāvālia, portus, & aquarum ductus.
 Nāvārchūs, chi, m. Praefectus classis, qui ā prætoribus vel consulis, in provinciis constituti solebat, ut in mari versarentur, maritimasque sue provincie partes ā piratis defendentes. [Cic. 1. de Div. Gall. Pilote & patron de nāvīs. Ita, Capitano d'armata di mare. Ger. Ein Schiffherr: der obert vōt cu gāntz Armada. Hisp. Capitan sobre la mar. Pol. Komendant morska armata. Vng. Vaidm való had nek kapitányo. Angl. The shipmaster, the pilot.] Hanc Græci eadem ratione nāvāria vocant, quod in ca navigaret nāvārchus. Cic. 2. Verr. Sumpsum omnem in classis fumento, stipendio, ceterisque rebus nāvārchō suo quæque civitas semper dare solebat. Ibidem: An quod forum Syracusanum nāvārchōrū sanguine redundavit?
 Nāvārchus, n. m. f. [Cic. 1. de Div. Gall. Nāvārchus, n. m. f. Ita, Noticeer, patron di galera. Germ. Ein Schiffherr der da tugt das die Stantent das Schiff erbt test. Hisp. Navehel, piloto o patron de la nave. Pol. sypor. Vngar Havis mātte. Angl. The shipmaster or pilot.] Qui nāvī præcellit, & nāvārchum cuique munia sua præscribit. Cic. Nāvicularium vocat, & Nāviculariorem Plaut. in Mil. Cūbare in nave hippam, atque oculis turpidis Naucerus dixit, qui illas ad dextrā mihi.
 Nāvārchus, a, om. [Cic. 1. de Div. Gall. Appartient ā patron di galere. Ital. Pertinenti ā patron di galera. Ger. Das dem Schiffherrn oder Schiffmā pgehört. Hisp. Cosa perteneciente ā nāvārchō, piloto o patron.]

navis de la nave. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That belongs to the pilot*.] Quod ad nauclerum pertinet. Plautus in Mil. Facito ut venias huc ornata nauclerico.

Nauclerico, a, um, ejusdem significationis. Plaut. in Aftin. Volo meo patris meo similem, qui causa mea nauclerico ipse ornata per fallaciam. Quam amabam abdoxit ab lenone mulierem.

Naufragus, a, um, m. Qui naufragium passus est, qui iactura facta omnia sua amisit. [i. e. naufragus] Gal. Qui est échappé du péril de la mer, après avoir perdu le nauire ou il étoit. Ital. Che è fuggito dal pericolo del nauire: anche da non è fuggito ma morto o andato male. Ger. Ein Schiffbrüchiger, der ein Schiffbruch eritten hat. Hisp. El que escapa de la nave quebrada: que es muerto o tal peligro. Pol. Ten ktorz wycapal na wodze wody. Vng. *Víz vesztélém lém ebt*. Ang. He that is scap'd frō a shipwrack. Propertius li. 2. eleg. 3. Ille venena libens, & naufragus ebriat undas. Cic. de Inventione 3. Duo quidam quum iam in alto navigarent, & eorum alterius navis, alterius onas esset, naufragum quendam natantem, & manus ad se tendentem animadvertent: misericordia commoti navim ad eum applicaverunt, hominem ad se sustulerunt. Ovidius in Ibis: Sic e per immensas iactabor naufragus undas.

Naufragus, g, i, gum, adiectivum: [i. e. naufragus] Gal. Qui fait perdre le nauire. Ital. Chi fa rompere la nave. Ger. Schiffbrüchig. Hisp. Quebrado. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That belongs to the pilot*.] ut Mare naufragum, in quo naufragia sunt. Horat. i. Carm. ode 16: nec mare naufragum, Nec latus ignis, etc. Corpora naufragi, Vng. Georg. Tempelst naufraga. Valer. Flac. i. Argon. Vnda naufraga, Tibul. li. 2. Eleg. 4. Naufragus etiam trāllatē, qui bona dissipavit, vel qui quavis re alia calamitosus est, & res suas in desperatis & prodigatis habet. Cic. in Cail. Quod si se eiecerit, secumq; suos educant, & eod. in ceteros undiq; collectos naufragos aggregavit, exinguerit, atq; delectatur non modō hęc tam adita Reip. peius verū etiam turpis ac semen malorū omnium.

Naufragium, g, i, n. Navis fractio, submersio. [i. e. naufragium] Gall. *échappé du péril de la mer*. Ital. Naufragio. Ger. Ein Schiffbruch. Belg. Ein Schiffbrüch. Hisp. *Quebrantamiento de la nave*. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That belongs to the pilot*.] Cic. pro rege Deiotaro: Itaq; quum esset ei nuntiata: Domitium naufragio perisse, tēn castello circumsidem de Domitio dixit vestim Gezeum, etc. Idē Famil. Epist. 16. Intē ea qui cupidē profecti sunt, multi naufraga fecerunt. Translatē verō pro calamitate, dāno, iactura, vel exitio usurpatur. Cic. Famil. 4. Verfor in eorum naufragi, & donorum direptionibus. Ex naufragio tabula. Idem ad Attic. 4. Pessipe equitatem animi mei, & iudum, & ebriationem Seleucia: & mem herede cum Celerē suavitissimā conjunctionem. Hęc enim me una ex naufragio tabula delectat. Id est, ex communi Reip. calamitate & iactura hoc cūmhi unicūm sublidium, hęc amicitiarum reliquę.

Naufragus, g, i, penult. corr. Naufragium facio, nave frango. [i. e. naufragus] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Rompe la nave*. Ger. Ein Schiffbruch eritten. Hisp. *Quebrantar la nave*. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That belongs to the pilot*.] Tamē hęc *szperki*.

Naufragus, a, um, Eiusdem significationis: ut Fretū naufragū. Ovid. 14. Metam. Liquerat & Zancle, aduersaq; moenia Rhegi, Naufragumq; fretū, gemino quod litore pressum Aufonia, Siculęq; tenet confinia terre, Saxa naufraga, Statius 5. Theb. Nauclerici, a, um, m. t. Navicularius, nauclerius, naucler, naucler, naucler. Cic. pro lege Manilia: Majores vestri sapē mercatoribus, ac naviculariis injuriosius tractatis bella gesserunt. Nauclerici, a, um, m. Qui ravi præcell, ceterisq; imperat, suaq; munia distribuit. [i. e. naucler] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Nauclero*. Ger. Ein Schiffherr. Hisp. *Nauclero*. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That belongs to the pilot*.] Cic. Tironi lib. 16. Mate magnum & molētibi restati poteris cum Mescinio, cautē is solet navigatio mious, cum honesto aliquo homine, cuius autoritate navicularius moveatur. Idem 7. Ver. Malo, inquam, te isti genus hominum, quā mercatoribus, & naviculariis inimicō, atque infestum putari.

Nauclerici, a, um, f. p. Navis administratio, vel questus ex navigatione. [i. e. naucler] Gall. *l'art & science de conduire & gouverner un nauire*. Ital. *Arte di governare nave*. Ger. *Die Kunst zu schiffen*. Hisp. *Arte de gobernar*. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *The art of governing a ship*.] Navicularia facere. Cic. 7. Ver. Quid eos loqui qui videbant, quid exstimare eos, qui audiebant, arbitraretur, quum Romam venisset, esse futurum.

Nauclerici, a, um, f. p. [i. e. naucler] Vng. *Hais meilera*. Hermogenianus Dig. lib. 1. tit. 1. Patrimonii sunt munera rei vehicularis,

item navicularis decemprimatus.

Navi culor, a, um, d. p. Propriē otiosus navicula vehor. [i. e. naucler] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Barbogiano*. Ger. *Am Schiff fahre*. Hisp. *Navegar por su placer*. Pol. *Lal' d'by pl' wam*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *To sayle or go by a ship*.] Mart. lib. 3. Piger Lucrino naviculatur in itagno.

Navigium, g, i, n. Omne genus navis, quo navigamus. [i. e. naucler] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Navigio*. Ger. *Ein jedes gatung etnes Schiff*. Hisp. *Nave*. Pol. *Lodys szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *The art of ship sailing*.] Colum. in Præf. lib. 1. lam que qui ædificare velint, fadros & architectos advocent, qui navigia mari concredere, gubernandi peritos: qui bella moliri, armorum & militię gustos; & ne singula persequar, ei studio quod quis agere velit, cōsultissimū rectorem adhibeat. Cic. 2. de Nat. deor. Arborum sectio magnos usus adfert ad navigia faciēda. Cæsariū primūm navigia hostiū lapidibus ac fundis repellēāt. Navigia speculatoria, apud Cæsare lib. 4. belli Gall. pro nayibus exploratoris, quas vulgō *brigantinas* appellant. Speculatoria, inquit, navigia militibus impleri iussit. Accipitur aliquādo Navigiū pro ipsa navigatione, ut in l. qui Romę ff. de verb. oblig. Idq; creditum esse, in omaes navigi dies duccōs sub pignorib. & hypothecis, mercib. a Beryto cōparatis. *Navigiolum*, n. l. diminutivum. [i. e. naucler] Gall. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Navigolo*. Ger. *Ein Schifflein*. Hisp. *Pequeno nauire*. Pol. *Lodka*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *A bark, or boat*.] Lentul. Cic. lib. 12. Famil. Tantum enim abuit ut illorū præsidio nostram firmaremus classem, ut etiam a Rhodiis urbe, portu, statione, quę exa urbem est, cōmeatu, aqua deniq; prohiberētur nostrum milites: nos vix ipsi singulis cum navigioliis reciperemur.

Naviger, a, rum, pen. corr. Qui nave fert, aut sustinet. [i. e. naucler] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Che porta nave*. Ger. *Das ein Schiff teget*. Hisp. *Que trae nave*. Pol. *Lodys szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *That bears a ship*.] ut, Mare navigerū. Lucr. li. 1. Quę mare navigerū, quę terras frugiferetēs cōcelebras. Plin. li. 9. c. 301. Navigerā similitudinē & calidā in Propontide visam sibi pdidit Mutianus.

Navigo, a, s, penult. corr. Navi iterfacio, navim ago, navi vehor. [i. e. naucler] Gal. *échappé du péril de la mer*. Ital. *Navigo*. Ger. *Ein Schiffen*. Belg. *Waren*. Hisp. *Navegar*. Pol. *Nal' d'by pl' wam*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *To sayle*.] Quod verbum tamē neutrum est, tamē accusativa nonnūquā recipit. Virg. 1. Aco. Gēs inimica mihi Tyrhenū navigat æquor. Cic. 2. de Finib. Maria ambulare, terramq; navigare dixit. Sæpius absolutē Cic. Famil. 16. Quum rectē navigari poterit, tum naviges. Ibidē: Si poteris, cum Mescinio naviga: solet is cautē navigare. Navigo in mari. Cic. de Inven. 2. Quum iam in alto navigarent, Terent. in And. Hujus periculo hi, ego in portu navigoid est, a periculo absum, tutus sum. Hoc enim significat, in portu navigare propterea quod qui adhuc in mediis fluctibus navigant, hi ventorum & altus arbitrio feruntur: qui verō iam portum attingunt, omni periculo sunt defuncti. Vide Erasmi Adagia. Ejus composita, Anavigo, Enavigo, & Renavigo.

Navigatio, f. Curfus est marinus. [i. e. naucler] Gal. *Navigation*. Ital. *Navigazione*. Ger. *Schiffung* oder *schiffahrt*. Hisp. *Nauagation*. Pol. *Nawigacja*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *A sailing*.] Cic. ad Quint. Frat. Aiebant te primā navigatione transmissurum. Cels. lib. 5. bell. Gall. Corus ventus navigationem impediebat. *Nūmachiā*, a, f. p. Pugna navalis, navale bellū. [i. e. naucler] Gal. *Navigation*. Ital. *Guerra navale*. Ger. *Ein Streit so auff dem Wasser auß dē Schiffen geshicht*. Hisp. *Polea de batalla naval*. Pol. *Nawmachia*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *A fighting on the sea or warre by the sea*.] Martial. lib. 1. Do tibi Naumachiam, tu das epigrammata nobis: Vis, puto, cum libro Marce natate tuo. Suet. in Claud. cap. 21. Quin & emissurus Fucinum lacum, Naumachiam ante commisit. Interdum accipitur pro loco ubi sit pugna. Suet. in Tiberio: Semel tritrem ulque ad proximos Naumachie hortos subvectus est.

Nūmachiarius, a, um, m. f. Qui navale prælium cōmittunt. [i. e. naucler] Gal. *Navigation*. Ital. *Combattenti per la mer*. Ital. *Coloro che combatteno in mare*. Ger. *Streitgent so auff dem Wasser auß dē Schiffen streit*. Hisp. *Poleadores de nave*. Pol. *Zal uierzema wodze walczai*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *Fighters on the sea*.] Sueton. in Claud. Proclamantibus Naumachiaris. Hi etiam in *naumachia*, dicuntur Græca voce. Naumacharius, a, um, adiectivum: ut, Pons Naumachiaris. Plin. lib. 16. cap. 39. Concremato ponte Naumachiaris.

Navigabilis, le, om. t. Quod potest navigari. [i. e. naucler] Gal. *Navigable*. Ital. *Coloro che combatteno in mare*. Ger. *Streitgent so auff dem Wasser auß dē Schiffen streit*. Hisp. *Poleadores de nave*. Pol. *Zal uierzema wodze walczai*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *Fighters on the sea*.] Sueton. in Claud. Proclamantibus Naumachiaris. Hi etiam in *naumachia*, dicuntur Græca voce. Naumacharius, a, um, adiectivum: ut, Pons Naumachiaris. Plin. lib. 16. cap. 39. Concremato ponte Naumachiaris.

Navigabile, le, om. t. Quod potest navigari. [i. e. naucler] Gal. *Navigable*. Ital. *Coloro che combatteno in mare*. Ger. *Streitgent so auff dem Wasser auß dē Schiffen streit*. Hisp. *Poleadores de nave*. Pol. *Zal uierzema wodze walczai*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *Fighters on the sea*.] Sueton. in Claud. Proclamantibus Naumachiaris. Hi etiam in *naumachia*, dicuntur Græca voce. Naumacharius, a, um, adiectivum: ut, Pons Naumachiaris. Plin. lib. 16. cap. 39. Concremato ponte Naumachiaris.

Navitallus, a, um, f. p. Navis administratio, vel questus ex navigatione. [i. e. naucler] Gal. *Navigation*. Ital. *Arte di governare nave*. Ger. *Die Kunst zu schiffen*. Hisp. *Arte de gobernar*. Pol. *szperki*. Vng. *Hais meilera*. Angl. *The art of governing a ship*.] Navicularia facere. Cic. 7. Ver. Quid eos loqui qui videbant, quid exstimare eos, qui audiebant, arbitraretur, quum Romam venisset, esse futurum.

Navitallus, a, um, f. p. [i. e. naucler] Vng. *Hais meilera*. Hermogenianus Dig. lib. 1. tit. 1. Patrimonii sunt munera rei vehicularis,

animi causa videtur, quod in ea thalimus ad quiescendum & melius ad edendum polita sint. Hanc vulgus *hoccitatus* vocat. Suet. in Caesare: Et eadem nave, thalamosque penes Aethiopia tenus Aegyptum penetravit, nisi exercitus sequi recussisset. Haec a Graecis *hoccitatus* dicitur, *hoccitatus* vocatur. Seco navis bene cubiculata.

Nautium, li. n. l. *travata*, *travata*. Gall. *La falaise qui en baillé pour être paillé*. Ital. *Nolo di nave*. Germ. *Der schiffschiff*. Hisp. *El molin a el feno de la nave*. Pol. *Łąka wata żeglarska na wodzie*. Vng. *Elain ber*. Angl. *The faine of passage over the sea*. Pectus quod solvitur pro vectura in navi. Iovnal. Sat. 8. furor est post omnia perditic nautium. Vlpian. 6. D. qui pot. in pign. Si quis in merces sibi obligatas crediderit, vel ut solvatur sint, vel ut nautium exolvatur.

Naupagus, Navium architectus. *naupagus* dicitur apud Tarruntionem in l. ult. D. de iur. immunit.

Nautibulum, Alveus ad similitudinem navis factus.

Nautis, & **Navita**, x. *nautis*, *navita*. Gall. *Marinier*, *matelot*, *bateleur*, *navitamer*. Ital. *Nautico*, *marinero*, *navigante*. Germ. *Ein Schiffmann*, *der ein schiff fahrt*. Hisp. *Marinero*. Pol. *Żeglarka*, *Żeglar*. Vng. *Haisi*, *kenes*. Angl. *A mariner*. Qui se in navi agenda exercet: & quicumque in navi est, navis ducenda gratia. Cicero. Famil. 15: Solent Nautae festinare quibus sui causa. Terent. in Phorm. Salvas audivi ex naura, qui illas vlexerat. Cic. ad Attic. lib. 10: Navitam ipse audivi videor jam evocantem.

Nautepibata, *nautepibata*. Dicitur qui nave descendit, & nauti loco nautiarum officio funguntur. Vide Alciat. lib. 2. Dispunct.

Nauticus, m. f. Nautis, *nauticus*. Gall. *Marinier*. Ital. *Marinero*. Germ. *Ein Schiffmann*. Hisp. *Marinero*. Vng. *Haisi*, *kenes*. Angl. *A mariner*. P. in lib. 9. ca. 31: Quod ubi videtur nautici. statim pluribus anchoris navigia infirmant. Liv. lib. 8. bell. Pun. Metumque etiam ex terra nauticus praebuit.

Nauticus, ca. cum. Quod est nauticus. *nauticus*. Gall. *De nautico*. Ital. *Di nautico*. Germ. *Schiffmannschaft*, *das der Schiffmannschaft*. Hisp. *Casa de marineros*, *de pilotos*. Pol. *Żeglarski*. Vng. *Haisi*, *kenes*. Angl. *The belonging to a mariner*. Virg. lib. 3: Nauticus exortur vario certamine clamor. Cic. de Nat. deor. 2: Propter nauticarum rerum scientiam plurimam maximamque rebus sumus. Nauticus panis dicitur, quem hodie *hoccitatus* vocamus. Plin. li. 22. cap. 2: Nauticus panis tursus, atque iterum coctus sicut alvum. Virg. 4. Aeglog. Cedet & ipse mati vector, nec nautica pinus Morabit merces. Nauticus captus. *nauticus*. Cic. 2. de Nat. deorum: Idemque juvenibus visis, auditioque nautico cantu. Nautica pecunia quae & trajeciticia dicitur, quam creditor usque ad certum locum, vel in omne titonis & redtionis tempus suo periculo praestat, quae de causa permissum est, ut ejus nomine & ex pacto usuram petat, & usura petat gravissimam, quam nauticum fenus & usura maritima dicitur. Ex Horomano.

Nautis, x. f. p. *nautis*. Genus instrumenti musici, quod idem cum Psalterio esse quidam tradunt.

Nautium, li. diminutivum. Ovid. 3. de Arte: Disce etiam duplici genitalia nautia palma Vertere, conveniunt dulcibus illa modis. Vide Caesum lib. 9. cap. 4.

Navo, as, n. p. Do, confecto, adhibeo. *navo*. Gall. *Le faire qu'ilques chose*. Ital. *Empiove, compire*. Germ. *Bisf anwendt*, *gefassen*, *erpiet*. Bel. *Sticht den toen*. Hisp. *Hanchar, dar*. Pol. *Wydat, pilnowy*. Vng. *Legykedem, valami be mukalozdem*. Angl. *To force him self, and give diligence in doing any thing*. Cic. lib. 2. de Orat. lam mihi videtur navasse operam, quod huc venerim. Idem App. Pulchro: illud pugna & enitere, nequid nobis temporis prorogetur, ut quum hic tibi satisfecerimus, illic quoque nossem in te benevolentiam navare possimus: id est, conficere, vel ostendere, vel (ut inquit Budex) navo animo adhibere & praestare. Traitu verbum a nautis, quum sunt auxilio aliis in gubernandis navibus. Naves enim quae ex navibus in mare deducuntur, maximo hominum auxilio indigent. Studiu suu alicui navare, Cic. ad Attic. lib. 15. Navare & efficere opus aliquod. Cic. ad Att. li. 9: Vtinam hac miseria aliqd Repub. molnere opus efficere, & navare mihi liceat.

Nauplius, Piscis est sepia similis, de quo vide Plin. lib. 9. c. 30.

Nausico, is, it. De grano fabae dicitur, quum nascendi gratia se aperit quod non sit dissimile navis figurae. Festus.

Nausea, e. f. p. *nausea*. Gall. *Appetit de vomir*, *remission*. Ital. *Movimento di vomitare*, *o di vomere*. Germ. *Ein Was wille*, *o gletts* in *soiber* *Womit* *so das Kopf bringt*. Hisp. *Alteccion a disposicion para vomitar*, *vomito*. Po. *B-pikosi*. Vn. *Tibmbe*. Angl. *Appetit of vomiting*, *or vomiting*, *lashing*. Stomachi ad vomitum ex gravi odore perturbatio & coctatio. Cic. li. 16. Famil. Festinare ne nolo, ne nausea molesta suscipias aeger. Idem ad Att. 5: Navigavimus sine timore & nausea. Plin. lib. 20. ca. 14: Nauseas cum tale & polera in sogida aqua pota inhibet. A navi deductum nomen, ex cuius sentina moveretur vomitus, vel ex cuius frequenti & inordinato motu, subvertitur stomachus, & ad vomitum concitatur. Accipitur etiam aliquando Nausea pro quavis molestia, vel fastidio: unde moxere nauseam, idem est quod molestiam proccicare.

Nausea, dim. a nausea. *nausea*. Gall. *Appetit de vomir*, *remission*. Ital. *Piccolo vomito*. Germ. *Ein kleiner vomitus*. Hisp. *Pequeno vomito*. Pol. *Mal a brzyki*. Vng. *Tibmbe*. Angl. *A little appetit of vomiting*, *or lashing*. Cic. ad Att. lib. 14: Nauseam tibi tum aniam omi dedisse facile patiebar.

Nauseosus, sa, sum. Quod nauseam inducit. *nauseosus*. Gall. *Qui indit*, *o prouoque a vomir*. Ital. *Cosa che prouoca a vomitare*. Germ. *Das unwillen bringt oder ja togen macht*. Hisp. *Cosa que haze vomitar*. Po. *B-pikosi*, *pinas*. Vng. *Tibmbe*, *hox*, *emelyed*. An. *Tha ca sech to vomite*. Plin. lib. 26. c. 8. Radice crassa, madida nauseosa.

Nauseo, seas, n. p. *nauseo*. Gall. *Vomir*. Ital. *Vomitare*, *haver nausea*. Germ. *Womiten haben*. Bel. *Wastgen*. Hisp. *Vomitar*. Pol. *Kropi miedna serce*, *chey prouoke brzyki*. Vng. *Tibmbe*, *hox*, *emelyed*. An. *To vomite*, *to lash a tongue*. Nausea laboro, & vomitu intellor, ad vomitum impello, vomendi appetitum habeo, vomo. Cic. Philipp. 2: Non dissimulat P. C. apparet esse comotum: sed dat, pallet: quilibet, modo ne nautem, faciat quod in portu Numicia fecit. Plaut. in Amphit. Lullus sum hercle de navi, ut vectus sum hoc, etiam nunc nauseo. Cic. Fab. Gallo: Tu tamem quum audisses ab Anitio (vidit enim me nauseum) non modo mittendi causam habuisti, sed etiam videndi.

Nautis, *nautis*. An. *Curiosi bleatit*, *an herbe erat curios*. *nautis*. Herba est, inquit Festus, grana nigra, qua utuntur coriarii: vel aqua coriariotum: vel (ut Nonius inquit) aqua ex arvis sentina veniens. Plautus in Asinaria: Nautis: aut bibere nautis, sineesse sit, quum illam oscularier. Idem in Curcul. Omnium unguentorum odor praetuo nautica est.

Nauticus, vide NAVIS.

Nautis, *nautis*. Pisci marinus, ita dicitur, quod navigantia effigiem habeat: *nautis* enim apud Graecos significat Navigo. Plin. li. 9. c. 19: Inter praecipua ante miracula est, qui vocatur Nauticos, ab aliis Pompidos. Supinus in summa aquorum pervenit, ita se paulatim subrigens, ut emissa omni per thalam aqua, velut exoneratus sentina, facile naviget. Postea duo prima brachia retrorquet, membranam inter illa nautis tractat: extendit: qua vellicante in auras ceteris subremigibus brachis, media cauda, uti gubernaculo, seise regit. Ita vadit alto, Liburnicam gaudet imagine, & siquid pavonis intervecat, hausta se mergens aqua.

Navis, a, um. Celer, strenuus, gnarus, assiduus: navis celeritate dicitur. *navis*. Gall. *Le faire qu'ilques chose*. Ital. *Empiove, compire*. Germ. *Bisf anwendt*, *gefassen*, *erpiet*. Bel. *Sticht den toen*. Hisp. *Hanchar, dar*. Pol. *Wydat, pilnowy*. Vng. *Legykedem, valami be mukalozdem*. Angl. *To force him self, and give diligence in doing any thing*. Cic. lib. 2. de Orat. lam mihi videtur navasse operam, quod huc venerim. Idem App. Pulchro: illud pugna & enitere, nequid nobis temporis prorogetur, ut quum hic tibi satisfecerimus, illic quoque nossem in te benevolentiam navare possimus: id est, conficere, vel ostendere, vel (ut inquit Budex) navo animo adhibere & praestare. Traitu verbum a nautis, quum sunt auxilio aliis in gubernandis navibus. Naves enim quae ex navibus in mare deducuntur, maximo hominum auxilio indigent. Studiu suu alicui navare, Cic. ad Attic. lib. 15. Navare & efficere opus aliquod. Cic. ad Att. li. 9: Vtinam hac miseria aliqd Repub. molnere opus efficere, & navare mihi liceat.

Nauplius, Piscis est sepia similis, de quo vide Plin. lib. 9. c. 30.

Nausico, is, it. De grano fabae dicitur, quum nascendi gratia se aperit quod non sit dissimile navis figurae. Festus.

Nausea, e. f. p. *nausea*. Gall. *Appetit de vomir*, *remission*. Ital. *Movimento di vomitare*, *o di vomere*. Germ. *Ein Was wille*, *o gletts* in *soiber* *Womit* *so das Kopf bringt*. Hisp. *Alteccion a disposicion para vomitar*, *vomito*. Po. *B-pikosi*. Vn. *Tibmbe*. Angl. *Appetit of vomiting*, *or vomiting*, *lashing*. Stomachi ad vomitum ex gravi odore perturbatio & coctatio. Cic. li. 16. Famil. Festinare ne nolo, ne nausea molesta suscipias aeger. Idem ad Att. 5: Navigavimus sine timore & nausea. Plin. lib. 20. ca. 14: Nauseas cum tale & polera in sogida aqua pota inhibet. A navi deductum nomen, ex cuius sentina moveretur vomitus, vel ex cuius frequenti & inordinato motu, subvertitur stomachus, & ad vomitum concitatur. Accipitur etiam aliquando Nausea pro quavis molestia, vel fastidio: unde moxere nauseam, idem est quod molestiam proccicare.

N ante **E**.

NEG. In notis antiquorum. Negotiator. NEP. Neptos. NYS. E.P. Natus est puer. NEPT. Neptunus. NEP. R. E. D. Neptuni reduci. NEP. S. Neptuni sacellum. N.F.C. Nollit fide commissum. N.F.N. Nobili familia natus. N.H. Notus homo. N.C. Non calumnix causa. N.L. Nominis Latini, vel Nollit, vel Non longè, vel Nonnius, Lucius. N.M. Nonnius Macrinus, vel non malum, vel non minus, vel nomen mari. N.N. Nollit. N.N.Q.N. Numerat neque numero. N.N.R. Nostrotum.

NE. Dehontivum, seu prohibivum adverbium est, & jungitur magis imperativo quam subjunctivo, inquit Donatus. *NE* *et. ut. Gall. Ne. Ital. Non. acche non. Germ. Nicht. Bel. Niet. Hisp. Porquena. Pol. Nie, ani. Vng. Ne. Ang. No, not.* Plaut. in Persa: Abi, ne jura, satis credo. Terent. in And. Ne feci id quod. Virg. 3. Aen. Tu ne cede malis, sed contra audentior ito. Terent. in Erych.